

ГАЗЕТА «ВІСТІ ВУЦВК» ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЧАТКУ ПРОВЕДЕННЯ УКРАЇНІЗАЦІЇ В ПІВНІЧНО-КАВКАЗЬКОМУ КРАЇ

В статті розглядаються питання, які вивчалися спецкорами та подавалися на сторінках газети. Аналізується інформація щодо ставлення місцевої влади до українізації в Північно-Кавказькому краї, які рекомендації щодо покращення ситуації надавалися їм сількорами. Висвітлюється інформація про зв'язок України та Північного Кавказу в питанні українізації краю. Характеризується становище преси, театру в період українізації. Розкривається факт святкування Шевченківських днів у Північно-Кавказькому краї. Інформується про перші кроки щодо культурного обслуговування українців в м. Ростові, соціальний склад міста та про особливості вживання української мови серед населення та дозвіл на це від місцевої влади.

Ключові слова: газета, Вісті ВУЦВК, преса, українізація, Краснодар.

У вивченні політики українізації 1920–1930 рр. у Північно-Кавказькому краї харківська газета «Вісті ВУЦВК» займає одне з вагомих місць в джерельній базі української періодики цього періоду. Завдяки статтям з цього джерела можна дослідити головні акценти, на яких наголошувалося в пресі в період активної фази національно-культурного розвитку українців як материкової України, так й на теренах Північно-Кавказького краю в 1923–1932 рр. Вивчений зміст статей та проаналізовані в даній роботі аспекти стануть в нагоді для подальшого переосмислення періоду українізації у Північно-Кавказькому краї.

На сьогоднішній день українське періодичне видання «Вісті ВУЦВК», як джерело для вивчення політики українізації Північно-Кавказького краю в 1923–1932 рр., використано науковцями досить побічно. Аналіз останніх досліджень показав, що ряд дослідників, які займалися вивченням українізації поза межами УСРР, зокрема, О. Терещенко¹, Д. Білий², Т. Хлинніна³, не використовували харківську газету «Вісті ВУЦВК» в своїх дослідженнях. Колективна монографія «Українізація 1920–1930 рр...» також не взяла до уваги відомостей з цієї газети про стан проведення українізації на Північному Кавказі⁴. Дослідниця І. Ісакова в джерельній базі свого дослідження також не використала матеріали цього видання в повному об'ємі, лише зазначивши про наявність подібного джерела⁵. В. Сергійчук використовував газету «Вісті ВУЦВК» в своїх монографіях в контексті розгляду розвитку національного відродження Північного Кавказу⁶. Однак окремого розгляду цієї газети як важливого джерела з вивчення політики українізації Північно-Кавказького краю до сьогодні не було.

З харківської газети «Вісті ВУЦВК» можна почерпнути багато деталізації для більш досконалого вивчення питання українізації Північно-Кавказького краю. В ній висвітлено як саме відбувалося втілення українізації на території Північно-Кавказького краю. В статтях розглядалися актуальні проблеми, висвітлювалися недоліки, та розкривалися успіхи в проведенні українізації на Північному Кавказі та Доні. На сторінках газети подавалася інформація про курси, видання підручників, газет, проведення перепису населення, відвідання делегацій УСРР терен Північно-Кавказького краю. Редакційний колектив української газети «Вісті ВУЦВК» постійно наголошував, що українізація – це не лише вивчення української мови, а й справа побуту, культури та історії України.

Завданням статті є прослідувати динаміку висвітлення всіх питань, які вивчались спеціальними кореспондентами газети на протязі початкового періоду проведення українізації

на теренах Північно-Кавказького краю та показати на яких темах та напрямках вони особливо наголошували; розкрити реакцію на газету українського населення УСРР та українців Північно-Кавказького краю.

В Україні процес українізації розпочався з 1920-х рр., а у Північно-Кавказькому краї, де компактно проживала велика кількість українців, фактично з 1925 р. Уряд, прийнявши курс «згори» від вищого керівництва РСФРР, частково зробив переведення робочого та навчального процесу на українську мову. Однак активно користуватися українське населення Північно-Кавказького краю українською мовою почало в школах та в пресі з 1926 р.

Не осторонь була преса, яка також під час проведення українізації у Північно-Кавказькому краї виступила підтримкою національно-культурного відродження українських мас. Українське населення на Північному Кавказі, Кубані, Ставропольщині, Тереку та Чорноморщині вже після завершення революційних подій 1918–1920 рр. почало виявляти інтерес до преси. Однак своєї газети українською мовою Північно-Кавказький край не мав до 1926 р.

В 1923 році Північно-Кавказький край вперше почав отримувати газети з України, чого до цього часу не було. Зокрема, харківські «Вісті ВУЦВК» дійшли до Краснодару влітку 1923 року, а раніше, як зазначала українська газета «Пролетарська правда», «їх там ні за яку ціну не можна було ні передплатити, ні купити»⁷. І тому коли українська материкова періодика у вигляді «Вістей ВУЦВК» з'явилася в 1923 р. на території Північно-Кавказького краю, то вона стала для українців Північно-Кавказького краю основним каналом інформування щодо ситуації проведення українізації як в УСРР, так і поза її межами, зокрема у Північно-Кавказькому краї.

Згодом, зростає кількість українських періодичних видань та збільшилися їхні тиражі, загострилась проблема кваліфікованих журналістських кадрів, через те, що українські журналісти не поспішали до праці в радянських газетах. Як зазначив більшовицький публіцист Ф. Таран, «українська передреволюційна та післяреволюційна журналістика вся наголо виїхала за кордон, емігрувала, а коли ще й залишилася на Україні, то сумлінно саботувала кожен крок українського радянського друкованого слова. Працювати в радянській українській пресі вважалось тоді за найганебнішу зраду» національної справи «неньки України»⁸. Своєрідним знаряддям, що почало руйнувати це відчуження, стала газета «Вісті ВУЦВК», яку В.Затонський досить вдало називав «піонером українізації». Радянської українізації, звичайно.

Варто сказати, що особистості відігравали не останню роль у зростанні авторитету цієї загальноукраїнської масової газети, яка змогла пережити всі зміни в партійній лінії. Помітна роль належала її редакторів (до 1925 р.) В. Еллану-Блакитному в розбудові української думки на її сторінках. Але на початок 1926 р. партійні чинники ще визначали, що «участь української кваліфікованої інтелігенції в пресі (газетах і журналах) незначна»⁹.

Лише з 1927 р. починають з'являтися публікації щодо українізації Північно-Кавказького краю, які варті уваги. З них можна почерпнути багато відомостей про особливості та проблеми, які виникали впродовж активної фази проведення українізації. В матеріалах газети за цей період можна також знайти інформацію про рішення з'їздів, впровадження декретів, формування комісій на місцях та напрямки їх діяльності, роботу органів влади та управління, труднощі запровадження національної політики, створення та функціонування закладів освіти та культури, видання книг та періодики українською мовою на теренах Північно-Кавказького краю. Газета загалом у період 1927–1929 рр. активно інформувала щодо проведення політики українізації на теренах краю. Зокрема, друкувала статті про переведення адміністративно-державного апарату на українську мову, зазначала про кроки в сприянні розвитку освіти та науки, театру та преси на Кубані та Дону.

Кореспонденти «Вістей ВУЦВК» на сторінках своєї газети повідомляли про Україну, а також й про ситуацію щодо українізації Північно-Кавказького краю. Розглядалися спецкорами й питання розбудови україномовної преси на Північному Кавказі. Зокрема, в газеті від 30 січня 1927 р. повідомлялося, що за ініціативою ЦК Раднацмена Наркомоса 28 січня було постановлено, щоб в м. Краснодарі, як найближчому українському центрі РСФРР з наявними технічними можливостями, видавали педагогічний журнал українською мовою. Зазначалося, що журналові буде дано 2400 субсидії, та крім субсидії Наркомос передплачуватиме до 500 номерів щомісяця для безоплатного поширення. Журнал виходитиме що 2 місяці по 4 друковані аркуші¹⁰.

В газеті «Вісті ВУЦВК» від 16 квітня 1927 р. повідомлялося про вихід в Краснодарі в 1926 році замість російського додатка «Советский станичник» до газети «Красное знамя» окремої українськомовної газети «Радянський станичник», що свідчило про народження першої україномовної газети. Прийнято це рішення було на першій крайовій українській партійній нараді, що відбулася ще навесні 1925 р. і вже з серпня почав українізуватися «Советский станичник»¹¹. Однак через нестачу коштів та паперу, а головне – відсутність зацікавленості місцевих органів видання не вдалося зберегти, через два роки припинився його вихід. Однак, саме завдяки газеті «Радянський станичник» з'явилася можливість в українців висвітлювати відомості про своє життя у Північно-Кавказькому краї, та виступати за переведення освіти на рідну мову¹².

На далі постало питання необхідності утворення самостійної, крайової газети, що обслуговувала б усіх українців на Північному Кавказі, і українська секція крайкому ВКП(б) вирішила позитивно це питання. З осені 1926 р. «Червона газета» вже існувала як орган української секції Північно-Кавказького крайкому ВКП(б). Це періодичне видання, як зазначав у своїй статті Б. Вишневецький, спочатку знаходилося в важкому становищі через те, що в Ростові-на-Дону не було організованого активу робітничих кореспондентів, та й станиця ще не знала про існування газети (літній час перешкоджав легкому розповсюдженню газети). Також до цього ще додавалося скрутне становище серед літературних сил. Випуском першого номеру газети, виходячи з цих обставин, займався лише один працівник – сількор, й вийшла «Червона газета» накладом 35 примірників платного тиражу. З другого номера з 1927 р. вона стала крайовою газетою української секції Північно-Кавказького крайкому ВКП(б). Того ж року ця перша та єдина україномовна газета в РСФРР вже мала значний редакційний колектив і понад 200 сільських кореспондентів, та виходила накладом понад 4000 примірників¹³, й стала розходитись по Кубані, Донщині, по округах Армавірській, Сальській, Таганрозькій та ін. До цієї газети стали писати про все й з різних місць Північного Кавказу. Як писала редакція, матеріалу, який вона одержувала від своїх співробітників, вистачило б не тільки на щотижневу газету¹⁴. І на пленумі Старомінського районного виконавчого комітету, що відбувся в станиці Ново-Дерев'янській піднято було питання щодо цього. У прийнятій резолюції клопоталися перед Донським виконавчим комітетом про відпуск достатніх коштів, щоб єдина на весь Кавказ українська «Червона газета» мала спроможність виходити не раз на тиждень, а щодня. Бо тільки тоді вона забезпечить культурну потребу 3-х мільйонного українського населення Північного Кавказу¹⁵.

Газета користувалася шаленим попитом, і тому власним коштом досягла значних успіхів. За словами, Б.Вишневецького, вона виростила свого читача, бо до цього українці Північного Кавказу взагалі не читали друкованого українського слова.

«Вісті ВУЦВК» повідомляли, що на Кубані помітно збільшився інтерес до української газети, про що свідчив успіх місячника поширення «Червоної газети». За січень 1927 р. її тираж, порівнюючи з останніми місяцями збільшився в 4–5 раз¹⁶. У зв'язку з чим, український сількорівський рух щороку зростає. Навіть більше. Існування «Червоної газети» зміцнювало перспективу розвитку українізації взагалі в українських станицях Кубані, Тереку і українських селах Чорноморщини, Армавірщини, Ставропілля тощо. Б. Вишневецький зазначав у своїй статті, що за короткий період існування «Червона газета» підготувала в певній мірі ґрунт щодо утворення українського видавництва на Північному Кавказі¹⁷. А спеціальний кореспондент харківської газети «Вісті ВУЦВК» П. Лісовий, пишучи про необхідність підтримки зв'язків України та Кубані, наполягав на думці, що на Північному Кавказі немає жодного українського журналу, який об'єднував українські культурні сили краю. Зазначав, що треба ширше відкрити сторінки українських журналів для кубанських культурних діячів. Писав, що «нашим літературним організаціям треба зав'язати з ними зв'язки, подати їм товариську пораду та надати можливість друкувати свої твори. Теж саме слід сказати і про чисто наукову роботу»¹⁸.

Допомога та увага УСРР була особливо помітною щодо преси, коли з'явився на посаді наркома освіти УСРР М. Скрипник. Інтенсивно почала розвиватися українізація преси з часу його роботи. Зокрема, у 1927 році україномовні газети в Україні вже читало 1,5–1,6 мільйони чоловік¹⁹.

Завдяки спеціальному кореспонденту П. Лісовому в газеті «Вісті ВУЦВК» за 1927 рік міститься 13 статей з теми українізації Північно-Кавказького краю, які нам дають значний матеріал

для ознайомлення та вивчення особливостей початкового періоду проведення українізації в краї. В № 92 за 1927 р. газети «Вісті ВУЦВК» є його стаття про Ростов, який автор назвав дверима до Кавказу. В публікації розповідається про стратегічне значення міста та про політичну ситуацію в місті до 1920 р.²⁰ У наступному випуску, № 93, виходить стаття під назвою «Український Ростов», де вже мова йде про те, що «в Ростові є українська колонія в кількості 2 млн. українців, і що вона починає робити свої перші кроки щодо культурного обслуговування своїх членів рідною мовою»²¹. Зазначається автором статті й про те, що на відміну від Москви і Ленінграда, де українські колонії склалися зі шкільної молоді, червоноармійців і службовців, у Ростові основою громади був український місцевий пролетаріат-робітники. І на жаль, ні керівники клубів, ні крайова рада профсоюзів міста не надавали роботі серед українців серйозного значення. Стихійно виникли, тобто самими робітничими масами ініціювалися на всіх підприємствах українські секції при клубах шкіряників, комунальників і ленінських залізничних майстерень. Влада на це дивилася поблажливо: «Хохли «балуються» своєю рідною мовою і культурою – хай!» Повідомляв П. Лісовий і про те, що при українських секціях існували драматичні гуртки, співали також пісні, танцювали гопака, був інтерес і до серйозної української літератури. В 1926 р. у Ростові гастролював відомий за старих часів режисер Гайдамака, який грав в одному з кращих театрів Ростова. Глядачами були робітники з передмість, які заповнювали театр, коли в них йшли українські вистави.

П. Лісовий робить висновок про те, що на Північному Кавказі українське питання було питанням не тільки специфічно сільським, а актуальним й для міста. Бо українці-робітники були не тільки в Ростові, але й у Таганрозі, в Армавірі, в Краснодарі, в Новоросійську (де половину робітничого класу становили українці), і всі вони самотужки тягнулися до рідного слова й культури.

В кінці своєї статті П. Лісовий залишив рекомендації з надією на те, що це буде почуто місцевою владою: «українська секція крайкому ВКП(б) мусить поставити питання про українську школу для робітників, про об'єднаний український клуб, або бодай про систематичну роботу в українських секціях, відкрити хоч невеличкий український книжковий кіоск». Ініціативу й від України очікував, адже була потреба у використанні культурних сил України, бо своїх в краї було мало. «Гастролі театрів, зв'язок та обмін матеріалами літературних організацій, зв'язок наукових установ – ось яка практична допомога українському населенню Північного Кавказу потрібна від України», – зазначав він у своїй статті²².

У наступному випуску № 94 газети той же автор П. Лісовий в своїй статті поділився враженнями щодо вживання української мови серед населення, коли їхав з Ростова до Краснодара. Зазначив він про кількість українців та шкіл в окрузі, розказав про той факт, що навколо Ростова повно українців. Зокрема, в Донецькій окрузі нараховувалося за даними статистичного бюро 200 тис. українців. А щодо шкіл українських в цій окрузі зазначав, що «на всю цю масу не то 16, не то 20, точно ніхто не знає»²³. Розмови велися на сторінках газети про кубанську мову, її інтерпретацію та доцільність застосування. П. Лісовий зазначав з цього приводу, що коли був в Краснодарі, то по місту ходили чутки про те, що при окрВНО має утворитися «комісія» по вивченню «кубанської мови», а це означало, що «комусь треба культурний розвиток української Кубані загнати в глухий кут обмеженого провінціалізму і тим самим не поширювати зв'язків з Україною, а навпаки, рвати їх»²⁴. Проти українізації висувалися аргументи, що на Кубані немає української мови, а є своя власна «кубанська». 17 липня 1928 року в Краснодарі на нараді комісії ВЦВК і ЦКК з місцевими партійними та громадськими діячами було визнано, що «кубанська говірка в науковому відношенні є чисто українською і навіть в більшій мірі, ніж в місцевостях У.С.С.Р.», і ухвалено провести українізацію школи і всього радянського апарату «прискореним темпом». Однак через певні особистості знову і знову процес затягувався, закрадалися в них сумніви: чи справді таки населення Кубані говорить українською, а не «кубанською мовою?» Професор Кубанського сільгоспінституту Ленський, зокрема, заявляв: «Українізація – штучне питання, по-перше, кубанці не говорять українською мовою, бо вже давно зрусифіковані, по-друге, українізація призведе до регресу культури, а по-третє – українізації не вимагає життя»²⁵.

Тому П. Лісовий на сторінках газети «Вісті ВУЦВК» писав, що «переконався за десять днів перебування на Кубані, що населення Кубані належить до такої нації, що зве себе українцями», і дивується, чому питання про те, хто населяє Кубань досі й не вирішено. Це при тому, що

«для Кубанської округи, принаймні, давно вже відомо, що 80% населення складають українці. Це визнано, записано й встановлено», – зазначав автор друкованого слова²⁶.

Продовжуючи розвідку по Кубані П. Лісовий в своїй статті, що вийшла друком 14 травня 1927 р., зазначав про боротьбу за радянську владу на Кубані, і про те, що влада не одразу згодилася на проведення українізації²⁷. Лише під тиском зростаючої національної свідомості українського населення місцева влада змушена була здати свої позиції. Але були й виключення серед місцевої влади. Зокрема, партійний комітет Арзгірського району повідомляв: «Протягом останніх років наша організація провадить агітацію й пропаганду серед селян українською мовою, використовуючи для цього селян-українців, бо населення краще розуміє українську мову, ніж російську. Ми рахуємо, що потрібно цілком українізувати наш район, українізувати партійні осередки, щоб наблизити їх до селянства»²⁸. Газета повідомляла й про ті райони, де українізаційна робота не здійснювалася, хоч потреба була вже давно нагальна. Зокрема, це стосувалося території над Тереком та інших районах Ставропілля, а особливо П'ятигірського, Александрівського, Медвежинського та Новогригорівського. В останньому майже половина населення були українцями»²⁹.

Були відомості в газеті й щодо підготовки та проведення святкування ювілею Тараса Шевченка у Північно-Кавказькому краї. Зокрема, окрполітосвіта почала організовувати кіно-передвижки для українських станиць. Вживалися заходи, щоб одержати кінокартини випуску ВУФКУ. До дня ювілею Тараса Шевченка планували демонструвати кінофільм «Тарас Шевченко» з написами українською мовою³⁰. Через пару місяців була опублікована стаття про проведення шевченкових роковин, зокрема, зазначалося в ній про плани, що всі українські школи соціального виховання та культосвітні установи, що ведуть роботу серед української людності краю, будуть збиратися для влаштування вечорів, присвячених життю й творчості поета³¹.

Щодо театру також була інформація в публікаціях газети «Вісті ВУЦВК». Зокрема, П. Леміш написав в своїй статті про те, що «справа організації українського театру на Північному Кавказу назріла та потребує негайного розв'язання. Аналізував він, що по станицям та селам українські гуртки невпинно зростали. І навіть місто, зросійщене, не відставало. Зростали драмгуртки, переважно по великих підприємствах та при клубах. В одному Ростові їх нараховується до десятка». Вів мову й про роботу українських мандрівних труп, яких шоліта блукало на Північному Кавказі 3–4, пропонуючи п'єси за участю «відомих українських артистів», «соловейків України». Повідомляв на шпальтах газети в своїй статті й відомості, що український держтеатр імені Заньковецької пропонував українській секції крайкому свої гастролі по великих містах та станицях Північного Кавказу. Зазначав Петро Леміш у підсумку свого бачення розвитку театру, що «треба гарних керівників УСРР запросити, щоб змогли організувати придатні артистичні сили для нашого нового театру»³².

І таких прикладів інформування про перебіг та інтенсивність українізації у Північно-Кавказькому краї в газеті «Вісті ВУЦВК» можна знайти чимало й в інші роки. Однак вивчаючи становище українців у Північно-Кавказькому краї на початковому етапі українізації, напрошується висновок про те, що через не надто розвинену мережу місцевих періодичних видань в краї, саме харківська газета «Вісті ВУЦВК» була й залишається дуже цінним джерелом у вивченні політики проведення українізації у Північно-Кавказькому краї. Через реалізацію українізації не лише на папері, а й на ділі на «материковій» Україні харківська газета «Вісті ВУЦВК» мала більше ресурсів та кадрів, аніж українське населення Північно-Кавказького краю, котре було повністю залежне від лінії місцевої влади. А вона на початку проведення не мала особливих здобутків у напрямі українізації, тому й не було широкого освітлення теми українізації в російськомовній періодиці краю. «Вісті ВУЦВК» розкрила на своїх сторінках періодично актуальну інформацію щодо прийнятих рішень та кроків на шляху реалізації українізації у Північно-Кавказькому краї. Газета загалом у період 1927–1929 рр. активно проінформувала щодо проведення політики українізації на теренах краю. Завдяки публікаціями в газеті «Вісті ВУЦВК» простежено в якому становищі була українізація на протязі початкового періоду свого проведення у Північно-Кавказькому краї, та проаналізовано як це питання просувалося, та що заважало розвитку певних сфер, зокрема діловодства та преси, театру та освіти. Матеріал, який зібраний з газети, вдало показав ставлення влади до українізації, та висвітлив

рекомендації спецкорів місцевої владі, розкрив на сторінках газети успіхи в роботі серед українців які були наявні, та показав яку допомогу очікували українці Північно-Кавказького краю від УСРР. Не оминули кореспонденти видання «Вісті ВУЦВК» і сферу культури, зокрема, висвітили святкування шевченкового ювілею, ситуацію в питанні українського театру на теренах краю тощо.

- ¹ Терещенко О. Українське відродження на півдні Росії // Схід. – 1998. – № 6. – С. 68–73.
- ² Білий Д. Д. Малиновий Клин: Нариси з історії українців Кубані. – К., 1994. – 117 с.
- ³ Хлынина Т. П. Украинизация Северо-Кавказского края: замыслы и воплощение // Кубань – Украина. Вопросы историко-культурного взаимодействия. Краснодар, 2006. – Вып. 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kuban-ukraine.org/ru/hlinina.html>
- ⁴ «Українізація» 1920–30-х років: передумови, здобутки, уроки. Колективна монографія / За ред. В. А. Смолія. – К., 2003. – 392 с.
- ⁵ Ісакова І. А. Співпраця УСРР та РСФРР у здійсненні українізації на Кубані (1923–1933 рр.): Дис. ... канд. іст. наук. – Черкаси, 2014. – 208 с.
- ⁶ Сергійчук В. Північний Кавказ: українські аспекти заселення, розвитку господарства та національної свідомості. – К., 2014. – 292 с.
- ⁷ Українське культурне життя на Кубані // Пролетарська правда. – 1925. – № 234. – 13 жовтня. – С. 1.
- ⁸ Таран Ф. Блакитний(Еланський) Василь Михайлович // Червоний шлях. – 1926. – № 2. – С. 64.
- ⁹ Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 2248. – Арк. 23.
- ¹⁰ Український педагогічний журнал в Краснодарі // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 24. – 30 січня. – С. 1.
- ¹¹ Вишневецький Б. Українці в РСФРР // Вісті ВУЦВК. – 1927. – 16 квітня. – С. 3.
- ¹² Готкова Ю. С. Огляд української преси в період проведення українізації на Кубані (1923–1932 рр.) // Дні науки історичного факультету-2013: Матеріали VI Міжнародної наукової конференції молодих учених (м. Київ, 25 квітня 2013 року). – Вип. VI: у 8-ми част. – Ч. 2. – К., 2013. – С. 9–11.
- ¹³ Вишневецький Б. Українці в РСФРР // Вісті ВУЦВК. – 1927. – 16 квіт. – С. 3.
- ¹⁴ Плохий К. Українізація на Північному Кавказі // Наш край. – № 2. – Прага, 1928. – С. 33.
- ¹⁵ З життя українців на Північному Кавказі // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 299. – 30 грудня. – С. 3.
- ¹⁶ М. Північний Кавказ // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 37. – 15 лютого. – С. 3.
- ¹⁷ Вишневецький Б. Роковини «Червоної Газети» // Вісті ВУЦВК. – 1927. – 16 квітня. – С. 3.
- ¹⁸ Лісовий П. Кубань // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 13. – 15 червня. – С. 3.
- ¹⁹ Лісовий П. Кубань. II. Історія колонізації // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 101. – 6 травня. – С. 2.
- ²⁰ Лісовий П. Двері Кавказу // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 92. – 23 квітня. – С. 3.
- ²¹ Лісовий П. Український Ростов // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 93. – 27 квітня. – С. 3.
- ²² Так само. – С. 3.
- ²³ Лісовий П. Ростов-Краснодар // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 94. – 28 квітня. – С. 2.
- ²⁴ Лісовий П. Кубань // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 133. – 15 червня. – С. 3.
- ²⁵ Кубанський Б. До ліквідації міту про «кубанську мову» // Вісті ВУЦВК. – 1928. – № 206. – 4 вересня. – С. 3.
- ²⁶ Лісовий П. Кубань. I. Край і населення // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 98. – 3 травня. – С. 3.
- ²⁷ Лісовий П. Кубань. IV. Боротьба за радянську владу // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 108. – 14 травня. – С. 2.
- ²⁸ Сергійчук В. Вказ. праця. – С. 122.
- ²⁹ Так само. – С. 122.
- ³⁰ Кіно для українських станиць на Кубані // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 6. – 8 січня. – С. 1.
- ³¹ Леміш П. Північний Кавказ готується до шевченкових роковин // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 57. – 10 березня. – С. 4.
- ³² Леміш П. Північному Кавказові потрібний державний український театр // Вісті ВУЦВК. – 1927. – № 48. – 27 лютого. – С. 4.

В статтє рассматриваются вопросы, которые изучались специальными корреспондентами и подавались на страницах газеты. Анализируется информация об отношении

местных властей к украинизации в Северо-Кавказском крае: какие предоставлялись рекомендации по улучшению ситуации им спецкорреспондентами. Освещается информация о связи Украины и Северного Кавказа в вопросе украинизации края. Характеризуется положение прессы, театра в период украинизации. Раскрывается факт празднования Шевченковских дней в Северо-Кавказском крае. Информирован о первых шагах по культурному обслуживанию в г. Ростове, социальном составе города и об особенностях употребления украинского языка среди населения и разрешения на это от местных властей.

Ключевые слова: газета, Вести ВУЦИК, пресса, украинизация, Краснодар.

The article discusses the issues that have been studied with special correspondents and published in the newspaper. Information about the attitude of local authorities to Ukrainization in the North Caucasus region, which provided recommendations for improvement it special correspondent was analyzed. Information on the relations of Ukraine and the North Caucasus in the question of Ukrainianization was provided. Position of press, theater during the period of Ukrainizationis was characterized . The fact of celebrating of Shevchenko days in the North Caucasus region is revealed. Author informs about the first steps of cultural services in the city of Rostov, the social composition of the city and features of use of the Ukrainian language by population and permission from the local authorities.

Keywords: newspaper, «Visti VUTSVK», press, Ukrainization, Krasnodar.